

1913.

1706

-109

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FUGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSAG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári esekk- és líring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Szekelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAI
LAPTULAJDOSÓ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szekelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Erdélyiek!

A multban hazánk minden részei között először Erdély lett osztrák koronataromány. Erdély ma is úgy hallgat, mintha leghamarább akarna belényugodni abba, hogy Magyarországot ismét az egységes osztrák birodalomba kebelezzék. Csak a vak nem látja, hogy erre fogtak össze Tisza István és cinkostársaik. Szerintök elérkezett az idő, hogy teljesen végrehajtsák Tisza Kálmán ígéretét, melyet az a miniszterelnökség fejében hajdan Bécsnek tett és végrendeletül fiára hagyott: Ausztria és a birodalmi eszme javára kijátszani, megsemmisíteni mindazt, amit az 1867. évi kiegyezés Magyarország államiségának visszaszerzett.

Tiszák a magyar eszme diadalát, a renddel együtt tekintélyünk helyreállítását hirdetik. Ausztriában a magyar államiség letörése felett ujjonganak. Junius negyediken Ausztria tiporta földre Tisza István, Lukács László és a magyar képviselőház többsége által Magyarországot. Hazánk nem volt a világ előtt még soha oly megvetett, mint a mióta fölötté Tisza Istvánék uralkodnak, mert még soha oly gyalázatos vereség nem érte, soha magát ellenemnek oly gyávan meg nem adta, mint junius negyediken.

Mi a neve annak, ki hazája fölött diadalra segíti az ellent? Áruló. Nem elég, hogy Tisza István és Lukács László elhagyják a polcot, melyet meggyaláztak. Bűnhődniök kell. Lukács László felelős miniszterelnöke Magyarországnak. Követeljük vád alá helyezését! Vádolja minden tisztán látó és független magyar ember. Véle békéről tárgyalni nem lehet. Birája legyen az általános, egyenlő és titkos választójog parlamentje!

Am fossza meg a fegyverek hatalmára támaszkodó erőszak mandátumától a küzdő ellenzéknek minden tagját! Am hulljanak el így a küzdelemben: az nem halál lesz, hanem út a föltámadás, a halhatatlanság felé. De erkölcsi halált jelentene az ellenzékre, ha az a történetek után békülő jobbot nyujtana az árulóknak.

Erdélyiek! Rajtunk a mult ne ismétlődjék! Ha mindenki belényugodni is, nekünk újra meg újra tiltakoznunk kell alkotmányunk letiprása ellen. Mondjuk el ismét, hogy amit árulásnak tartottunk az első napokban, azt rövid néhány hónap leforgása a mi szívében honmentessé nem tehet.

Jertek össze hatalmas nagy népgyűlésre!

Legyünk október 6-án délelőtt fél 11 órakor Kolozsvárt, a Mátyás király-téren! Ha akkor is velünk sir az ég vonuljunk, a Tornavivodába!

Erdélyiek! A Magyar Hazának hű fia! Egyesítsük szavunkat messze Magyarországon minden zugába elhangzó riadóvá!

Kiáltunk ki, hogy ami árulás volt junius negyediken, az árulás maradt október 6-án is!

Követeljük gróf Tisza Istvánnak és Lukács Lászlónak helyükről távozását!

Követeljük új miniszteriumot, a képviselőháznak haladéktalan fölhasználását és becsületes választásokat pénz, pálinka hivatali kényszerítés nélkül!

Követeljük az általános, egyenlő és titkos választójog törvénybe iktatását az egyesült ellenzéki pártoktól elfogadott formában!

Követeljük a sajtószabadság ellen legujabban intézett merényletek megtorlását és hasonlóknak ezutánra lehetlenné tételét.

Követeljük gróf Tisza Istvánnak politikai kiközösítését és Lukács Lászlónak vád alá helyezését!

Üljön törvényt a bűnösök fölött az általános, egyenlő és titkos választójog parlamentje!

Mondjuk el mindezt, kérlelhetetlenül, követeljük mindezt október 6-án. Bennünket a harcra és harcban kitartásra buzdítani, lejönnek közibénk a nemzeti ügynek parlamenti vezérei. Eljönnek a kevesek, akiket a megtévesztett Erdély ellenzéki programmal a képviselőházba küldött; eljönnek hazarészünkből az ellenzéki pártszervezetek képviselői. Velünk lesz az Általános Választójog Országos Szövetsége és velünk lesznek, a miénkkel összefognak a munkás kezek, kik a műhelyszerszámait mindig készek a harci fegyverekkel fölcserélni és egyek lesznek velünk a Hazáért, a Népjogért és Szabadságért!

Erdélyiek, Ébredjétek! Óva int a történelem tanúsága. Hazudik, aki mondja, hogy nincs veszély és aludhattok!

Kolozsvárt, 1912. szept. 26-án.
A Kolozsvári Függetlenségi Párt nevében:
Dr. Apáthy István, Dr. Szacsavay József, elnök, titkár.

Az oklándi követ...

Az cklándi követ,

A delegációba —

Bedobott egy követ.

Egye meg a fránya;

Az osztrák Auffenberg;

Magyarabb volt nála.

Az utolsó év-negyed küszöbén.

— A városi polgárság figyelmébe. —

Októberben vagyunk; az esztendő utolsó negyedében. Szekelyudvarhely város polgárságára, nevezetes időszak közelget.

Ez év végén lesz a városi képviselőtestület részleges megújítása és a tisztviselői kar választása.

Mind a két ügy nagyon fontos, de sokkal fontosabb az, hogy kiket állítsunk a város élére vezéreknak; kiket emeljünk — ugy szólva — magunk fölé dirigens szerepkörben?

Ha végig tekintünk városunk mai viszonyain, társadalmi és közéleti állapotain; ha összehasonlítjuk a jelent a multtal és gondolkozunk e kérdésen, nagyrésztben megtaláltuk a követendő helyes irányt.

Az utóbbi hat esztendő eredménytelenségével megelégedve, alig lehetünk.

Fizetjük a magas pótdadót. Látunk-e utána valami kezzel fogható eredményt? Történt-e ezekből az egysümmában óriási pénzaldozatainkból valamely közhasznú alkotás, ami maradandó, ami nekünk is előnyt nyújtó lenne? Ugy-e, hogy nem!?

Hát akkor miért fizetjük az aránylag rettenetes sullyal reánk nehezede pótdadót? Hiszen a városnak jövedelmező ingatlanai és sok más állandó bevetelt biztosító forrásai vannak.

nagyon egyszerű a felelet. Azért kell pótdadózunk, mert a város élén nincs olyan szerencsés kezű vezérferfi, aki ezt elhárítani képes lenne rólunk.

Fejétől illatozik a hal. Mi is első sorban a város polgármesterében keressük a bajok alapokát.

Többször kijelentettük és most is hangsúlyozzuk, hogy a polgármester és nem az e tisztet viselő ur a hibás. Tehát személyi motívumokat senki ne keressen közéleti és feltétlen közérdekű felszólalásainkban.

Ismételjük, a városnak több oldalon vannak tekintélyes bevételi forrásai, de lehetne teremteni még többet és nagyobbakat is. Igen, lehetne, de ha nincs arravaló vezére, aki ezt kiküszabassa, megszerezze és önzetlen ambícióval a közjára fordítsa...

Vajjon arányban áll-e a tisztviselői tevékenység azzal a magas fizetéssel, melyet most a polgármester a várostól húz? Aligha.

Miért kellett a város lélekszámát tizezeren felülre kiütnetni? Ki veszi ennek hasznát? A város polgársága nem. Hiszen jövedelmi forrásai nem szaporodtak, hanem fogytak, de azért közterheink óriásit emelkedtek.

Miért kellett tehát mesterséges utonmódon kioroszakolni az egyes tisztviselők magasabb fizetési fokozatát? Kinek van ebből meg nem érdemelt haszna? A városnak, mint erkölcsi testületnek nincs. A polgárságnak még kevésbbé. De a polgármesternek van belőle nagy haszna, mert soha nem is álmodott fizetési fokozatba juttatni bele önmagát a város rovására. Igen, a város rovására, egyenes kárára, mert a C) táblázat szerint is kapott volna 4400 K évi fizetést és 780 K lakbért, tehát összesen 5180 K

letményt a kir. pénzügyi számvizsgálói nyugdíj mellé, mely kb. 3000 K s így együttesen 8000 K-nál több évi jövedelméből, mint főispáni stallumból, bőségesen jutott volna az éjszakai, oly nagyon kedvelt multságaira is...

De ez nem volt elég. Nem. A képviselőtestület első ízben a C) táblázat mellett foglalt állást, a vármegye törvényhatósági bizottsága is ezt helyezte, mint a város érdekében állót. Azonban a polgármester ur addig jött-ment, addig hordoztatta az ellenakció aláírásí ívét, addig iratta alá a mit sem sejtő képviselőtestületi tagokat egyenként az irodájában, míg azok a tagok, kik a plé-náris gyűlésen lezavarták a B) táblázatot, így suba alatt, — megengedjük többen jóhiszeműleg — épen az ellenkezőjét, vagyis a B) táblázat elfogadását hozták javaslatba a belügyminiszternek.

Khuen-Héderváry gróf nem is döntött az ügyben, mert látta a lólábat, de Lukács minisztersége alatt azonnal döntöttek és pedig a polgármester urék javára s hangsúlyozzuk, Székelyudvarhely város és közönségének mérhetetlen anyagi károsodására. Mert kimondotta a miniszter, hogy miután a város közönsége is azt kívánja (?), leljen eredményba a B) táblázat.

Most aztán sokan vakargatják fülök tövét, hogy elhibázták a dolgot. Nem kellett volna a B) táblázat mellé állani. Szánjukbánk könnyen hívségükből származott bűnüket, de nem tudják, hogyan lehetne visszacsinálni ezt, a várost előbb-utóbb tönkretévő óriási bottást...

Mi teszünk egy javaslatot. Ha ezt sietve megcsinálják, akkor a bajt megelőzhetjük még idejében. Azonban sietni kell vele, mert választások után már keresztülvihetetlen...

Tessék napirendre tűzni a városi tisztviselők fizetéséről szóló szabályrendelet módosítását és a C) táblázat szerint állapítani meg a fizetéseket 1913. január 1-től kezdődőleg s a pályázatot ennek értelmében kihirdetni.

Igy sérelem nem esik, mert az új választásnál szerzett jogokra senki sem hivatkozhatik. Hiszen, akinek ez nem tetszik, egyszerűen a pályázatát beadni nem fogja.

Nézetünk szerint, csakis így lehetne most már segíteni a nagy bajon. Aki jobbat tud, szívesen elfogadjuk. FIGYELŐ

Színes képek.

Az oklándi követ.

Hoch, hoch, dreimal hoch! Heltai Ferenc dr ur, az oklándi kerület képviselője szerepelt a Bécsben tartott delegációban. Az osztrák érzelme annyira megszállotta, hogy székely követi mivoltáról is egészen elfeledkezett a befentes mungó. Azt az indítványt eresztette utnak, hogy: a magyar delegáció tárgyaljon németül.

Természetesen, hogy maga Aufferberg, a közös hadügyminiszter is megbotráncozott ezen a tulbuzgóságon és az oklándi követ forró ohajtását, egészen hidegen, háborzongással mellőzték.

Ime, a valódi mungó!... Felküldi gazdája Bécsbe s azonnal kész a magyarságról is elfeledkezni; nemcsak verejtékes keresményünket, de még hazánk nyelvét is kész feláldozni az osztráknak.

Csak előre mungók! Liferáljátok be szaporán a székelységet is az összmonarchiába... Ez, méltó lesz választási hadjáratokhoz. Eből gyűlt politikai többség, csak ebul munkálkodhatik.

Le a süveget székelyek! Az oklándi követ felajánlta már magyar nyelveteket is — az osztráknak. Hoch, hoch, dreimal hoch! A daróc, benei és erkei rezes bandák zendítsék rá a Gotterhaltat, hadd hizzék a mája Haller főispán urnak, valamelyik otthonában, ez örömhír hallatára...

Egy székely kis-község haladása.

Az udvarhelyvármegyei Homoródszentpál községe az, amelynek derék székely népe a kor intő szavát megértve, derék papjának vezetése mellett, nyolc esztendő alatt, a népjóleti intézmények egész sorát alkotta. Erről szól az a kis füzet, melyet „Nyolc év Homoródszentpál község szövetkezeti életéből” címen irt meg Ürmösi József unitárius lelkész, abból az alkalomból, hogy a most épült szép és díszes „Szövetkezeti Népház”, melyhez hasonló épület a székely községekben alig van, f. évi október 13-án ünnepélyesen felavatják.

E kis füzetből megtudjuk, hogy az 1904. évben megindult fogyasztási szövetkezet igen jól, tisztességes és helyes alapon szolgálja a közérdeket, minek kész tanubizonyosága az a tény, hogy a szövetkezet évi forgalma 1905-től 18,000 koronáról fokozatosan 1911-ig 41,000 koronára emelkedett.

Igen helyes intézménynek bizonyult a Székelyföldi Ministeri Kirendeltség által szervezett falusi Gazdakör, melyben a nép megismerkedett a szükséges gazdasági gépek (szóró-rosta, triór, szecs-kavagó) előnyös használatával. E szervezett testület által volt kivihető a gyenge és silány legelő megjavítása gátkötesek által, továbbá beton itató vályukkal és kutakkal való ellátása. A Gazdakör tagjai által közösen vett gazdasági gépek részére egy gépszín építettett. Egyik télen egy hat hetes fafaragászati tanfolyamon 16 ifju és gazdaember tanulta meg a legszükségesebb gazdasági eszközök készítési munkálatait.

A legáldásosabb intézménynek mondja a kis füzet a székely kisgazdára nézve is a tejszövetkezetet. E ma már szépen virágzó egysület megalakítása sok nehézséggel járt azért, mert a nép nem ismerte, sőt nem is hallott róla. 1905 évben még csak egy volt Udvarhelymegyében.

A hom-szentpáli szövetkezet — igen helyesen — a nép szomszédos kis községeit is bevonta társul s így elérte azt, hogy a miből addig a nép egy fillér jövedelmet sem látott, 1906—1911-ig 82,620 koronát kapott. Ma már minden gazda házával emlegeti ez intézményt, mely gazdasági megélhetésének egyik főforrása.

E kultur-intézmények koronája, de egyszerűs mind a nép egyetértésének, összetartásának szép bizonyosága a „Szövetkezeti Népház”, mely közös hajlékot együtt építette magának a fogy. szövetkezet, tejszövetkezet, gazdakör és község. Mindenik testület kényelmes, tágas otthont nyert benne. Az épület készpénzben 27,000 koronába került, melyhez a 8000 korona értékű közmunkát hozzáadva, megtehető, hogy nem csekély áldozatot hoztak a derék székely atyafiak kulturális haladásuk érdekében.

A füzet hálásan emlékezik a Székelyföldi Ministeri Kirendeltség vezető embereiről: Dr Kóós Mihály min. oszt. tanácsos, gnesei Dörner Béla kir. gazd. intéző és Székelyhidly Viktor gazd. felügyelőről, kik jóindulatu támogatásban és segélyben részesítették e községet s méltányolták a nép haladni vágyását.

Azonban kiolvasható a füzetből, hogy minde munkák megalkotásában a vezérszerep Ürmösi József unitárius papé. Ez a kiváló szervezőképességgel, széleskörű tudással és kiváló emberszeretettel megáldott pap, valóságos apostolként vezette a község és vidékének népét a boldogulást, önállóságot, függetlenséget biztosító alkotások keresztülvitelében. Az ő nemes ügybuzgalma és ambiciózus lelkesedése teremtette meg az elősorolt népségítő alkotásokat, melyek örök időken át hirdetni fogják a jó pástör elévülhetetlen érdemeit.

Október 13-án lesz a Népház felavatása és ugyanakkor a vármegyei gazdasági egysület erdélyi magyar fajta tenyészállat díjazást is tart Homoródszentpál községben.

Kossuth-szobor

Nyiregyházán.

Szabolcsvármegye szívében, Nyiregyházán vasárnap leplezték le Kossuth Lajos hatvankilencedik szobrát. A hazafias nagy ünnepen Kossuth Ferenc is részt vett és a szobornál ezeket mondotta:

— Némán áll a szobor előttünk és mégis hallom hangját, mely lelkeimhez szól. Azt mondja e hang: Meghaltam, de azok az eszmék, amelyekért éltem, örökké fognak élni. Azt mondja e hang: Eltemettek, de elveim kitörnek a sírból és eget kérnek. Azt mondja e hang: Nem vagyok én többé köztetek, azért mégis ott ülök mindenütt a magyar tűzhelyeknél és ha lesz szüksége a hazának arra, hogy legyen egy eszme, amely egyesíti az egymásra törő magyarokat, ez az eszme az én eszmem lesz, Kossuth Lajos eszméje. (Zajos eljenzés és taps.) Ez a szobor hirdetni fogja itt azokat a nagy elveket, amelyekhez hűlően nem lehet a magyar soha! (Éljenzés és taps.) Mert a magyarnak bármely párthoz tartozzék, kívánnia kell, hogy hazája legyen független és szabad! (Zajos eljenzés és taps.)

Az ünnepély után rendezett banketten pedig így szólt:

— Midőn az a szerencse ért, hogy jelen lehetek olyan lélekemelő ünnepélyen, a milyen a mai, akkor vagyok a legboldogabb, mert látom, hogy édesatyám emlékét pártkülönbség nélkül tiszteli meg az egész nemzet (Igaz, ugy van!) Mindenki természetesnek fogja találni, hogy erős párt-ember vagyok, hiszen a függetlenségi eszmékért való rajongást az anyatejjel szívtam magamba. Szent meggyőződése, hogy hazánk csak akkor lehet szabad, boldog és megelégedett, csak akkor lehet ura saját sorsának, ha államilag független. Ezt a meggyőződést a mesterek legnagyobbikától, az édes atyámtól örököltem és tanultam. És ámbár kétségtelen, hogy ahhoz a párthoz áll legközelebb édesatyám emléke, amely pártnak én is szerény tagja vagyok, még is helytelennek találnám, ha emléket akarmelyik párt a maga számára akarná lefoglalni. Ezzel csak kicsinyíteni lehet emlékét, holott ez egy mélységesen nagy magyar nemzeti kincs, az ő dicsősége, amely előtt két világrész hajolt meg, mélységes magyar dicsőség. (Zajos eljenzés és taps.)

— Én tehát nem mint pártember szólok Kossuth Lajoshoz, de állítom, hogy vannak az ő hagyományos elveinek olyan tetelei, amelyek örök igazságok voltak és lesznek minden magyar előtt Ezek az igazságok lerontják a pártkereteket és előttük, a fájdalom nagyon is pártokra szakadt nemzet önkéntelenül meghajol és összefor. (Éljenzés és taps.) A magyar nemzeti eszme gondolatától áthatva éltem és cselekedtem, mióta hosszú hontalanságomból hazajöttem. Minden tettemben a magyar függetlenség, a magyar államiság, a magyar nép jogai teljességének kivívása, jólétének biztosítása volt vezérlő csillagom. Nem tagadom, hogy e célok elérésében mindig mérséklettel jártam el, mert hazámat mindig féltettem, de a mérséklet nemcsak, hogy nem zárja ki az erős elhatározást, sőt ellenkezőleg ezt tartóssá és megingathatatlanná teszi. (Igaz, ugy van!) Ez az irány vezetett kormányzásom ideje alatt is, amidőn ha rövid idő alatt az évtizedeken keresztül mélyen megásott utirányból a nemzet szekere nem lehetett is egyszerűen kikölkenteni, a szekér rudja nem többé visszafeté állott, hanem előre fordított, (Élénk eljenzés, igaz, ugy van!) és elég

lett volna a nemzetben az összetartás arra, hogy a székér megindulhatott volna a magyar nemzeti eszme megvalósításának útján.

— De mi tagadás benne, a mai közszellemben nem haladás, hanem visszaesés tapasztalható, annyira, hogy ma talán még a hatvanhatot sem tudta volna megcsinálni Deák Ferenc. Éppen ezért tartom szükségesnek felébreszteni a közszellemet. Reményeimben nem is csüggedek, mert jól tudom a magyar történelemből, hogy a közszellem visszaesése követte mindig ennek ébredését. De most már elég a visszaesés, mert hazánk ellenségeinek száma nagy és láthatóan sorakoznak ellenünk. Ebből kifolyólag honfitui kötelességemnek tartom felhasználni ezt az alkalmat, amidőn Kossuth Lajos emlékében, hazafiságában és örökéletű elveiben itt ma pártkülönbség nélkül találkozunk, hogy ne álljon szembe magyar a magyarral, hanem találjuk meg a módját annak, hogy elhárítva azokat az akadályokat, amelyek ez idő szerint is a békés kibontakozásnak útjában állanak, ki ki a maga helyén és a maga elvei szerint munkálkodjon a végcéért, a magyar haza függetlenségeért és önállóságáért. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

Balkáni háború.

A bolgár—szerb—görög—montenegrói szövetség megalakult és Törökország ellen háborúra készülnek.

A bolgár és szerb kormány elrendelte az általános mozgósítást. Montenegró pedig már régebben mozgósított.

A balkáni helyzet kritikus pontra jutott és a további következmények kiszámíthatatlanok.

György görög király hirtelen félbeszakította kopenhágai időzését és Bécsbe utazott s királyunknál kihallgatáson jelent meg.

Bécsi hiradás szerint, mielőtt a török—bolgár határon megszólal az első ágyú, az osztrák—magyar hadseregnek be kell vonulnia a Szandzsákba.

HIREK.

— **Nyugalomba készül a főkapitány.** Szombatfalvi Lajos, Székelyudvarhely város rendőrfőkapitánya, a Ferenc József rend lovagja — mint biztos forrásból értesülünk — nyugalomba készül. Az időpontot jövő év február havára tervezi. Közel negyed század óta áll a város szolgálatában s mint tréfásan ő maga mondja: „Meguntam a hivatalt és engem is meguntak már. Ezért megyek nyugalomba“.

— **Az időjárás** egészen kellemesre változott. Tegnap délelőtt 20 C. fok volt. Sirius jóslata bevált, a mennyiben szept. 26-ika óta kedvezőbbre fordult az időjárás.

— **Sirius időjóslása.** Vargha László, aki a fenti címen folyóiratot ad ki, a következőképp jóslja meg az időjárást ennek az évről hátralévő napjaira és a jövő évre

A hőmérséklet fokozatosan emelkedni fog úgy, hogy október 3. 4. 8. 9. 10. 11. 12. 14-ig már kielégítő és kedvezőbb időjárásban lesz részünk. A levegőnek egy párnapig lehűlése után az időjárás ismét csak kedvezőbbre fog változni. 17-ike körül éjjeli fagyok várhatók; néhány napra, 19—20-tól kedvező napok, 23. 24-től hidegebb idő jön, több helyen havazásokkal. November 1-től kedvező, szép, enyhe napok várhatók, itt-ott esővel, sőt egyes helyekről zivataros esőt is fognak jelezni. November 8—10-ike közt kedvező napokra számíthatunk, amelyek elég szépnek és kedvezőnek ígérkeznek. Felhívom tehát a földmivelőemberek figyelmét arra, hogy minden percet fel kell használni, hogy munkájukat bevégezhessék, mert ez a hónap is elég szeszélyes lesz: nagyobb esők, éj-

jeli fagyok és hó-csapadékok, illetve kisebb havazások várhatók. December kevés esőzést és havazást ígér, de sok ködben is lesz részünk, amely már november hóban is több helyen fog átvonulni; december 1-től 8-ig hideg idő, 8-tól 12-ig nagy köd, 14-től 20-ig hideg idő, 22-től ködös, nedves hideg idő, itt-ott hó-csapadékokkal.

1913. január 1-től kemény hideg, több helyen havazással, január 8-tól nedves, hideg eső és hó fog esni, 22-től nagy havazás ígérkezik, amely Európa és hazánk nagy részeiben fog esni Ezen szeszélyes időjárásokat a föld tengelyének korábbi elhajlása okozza és az, hogy mi az északi részre esünk. Az őszi hónapok nem a legkedvezőbbek lesznek, hűvös, szeles és esős jellegűek; de viszont a tavasz korán fog beállni. Márciusban már gyönyörű szép, meleg napok jönnek, zivataros esőkkel; bő termés és igen jó esztendő lesz; ugyszintén kellemes nyár is. 1913. évi szeptember és október hónapokban második nyárt fog jönni és bosszu lesz az ősz. Mindenki megjegyyezheti magának, hogy az 1912. évben fehér karácson ígérkezik.

— **Harmadosztály a gyorsvonaton.** Október 1-seje óta III. osztály is van a gyorsvonaton. Ez az az II. osztálynál valamivel amennyiben 26 K 40 f helyett 19 K 20 fillért kell fizetni Hejásfalvától Budapestig. Tehát a III. oszt. gyorsvonati menetjegy ára egyenlő a személyvonat II. osztályú díjával. Elég kár volt tönkre tenni Baross Gábor hatalmas lendületet biztosított zóna-tarifáját. Ezt pótolni nem tudják akkor sem, még ha IV. osztályt állítanának is be a személyvonatnál.

— **Iskolaköteles cselédek.** Cselédek, akik a 14-ik életévüket még be nem töltötték, az 1868. XXXVIII. t.-c. 50. §-a értelmében iskolakötelesek. Ennek fogva figyelmeztetnek a szolgálatadók, hogy iskolaköteles cselédjeiket azonnal irassák be valamelyik iskolába, mert ellenkező esetben a szolgálatadó ellen fenti t.-c. 4. §-a alapján a kihágási eljárás folyamatba tétetik.

— **Piaci helypénz szedése.** Fölmerült eset alkalmából mondotta ki a hatásköri bíróság, hogy a piaci (vásári) helypénz szedése körül fölmerülő minden vitaskérdés a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik megpedig nemcsak az igény megállapítása, hanem a követeles érvényesítése szempontjából is. Hogy a közigazgatási uton mely hatóságnak kell eljárnia, azt a hatásköri bíróság nem dönti el.

— **A szelke-asványvíz forrás** kezelését e hó 1-től kezdődőleg maga a tulajdonos: Ugron Ákos földbirtokos vette át. Ha valakinek bármely irányban valami ohajtása lesz, forduljon egyenesen a tulajdonoshoz, aki készséggel tesz eleget bármely jogos kívánságnak. Telefon-száma 49.

— **Városok közbüvőhidjainak kibővítése.** A földmivelésügyi miniszter legutóbb valamennyi törvényhatósági m. kir. állatorvoshoz rendeletet intézett, a melyben felszólítja őket, hogy miután a husvizsgálati rendelet-3. szakasza kötelezően elrendeli, hogy törvényhatósági és rendezett tanácsú városokban a köz- és magánfogyasztásra szánt szarvasmarhákön kívül a közfogyasztásra szánt juh (bárány), kecske (gödölye) és sertés (malac) is csupán közbüvőhidon legyen levágható. Az ily berendezéssel el nem látott városi közbüvőhidak megfelelő kibővítésére, illetőleg e célból egészen új közbüvőhid létesítésére legkésőbbi határidőül az e rendelet életbeléptetését követő ötödik év vége állapított meg. Tekintettel arra, hogy e határidő 1913. augusztus 1-én lejár, a rendelkezés pontos végrehajtását ellenőrizni s a netán késedelmes közbüvőhidi építkezések ügyét szorgalmazni kívánja. Fölhívja tehát az állatorvosokat, tegyenek október 31-ig jelentést, hogy a működésük területén levő

törvényhatósági és rendezett tanácsú városok a rendelkezés értelmében közbüvőhidjukat megfelelően kibővítették-e, vagy új közbüvőhidat létesítettek-e, illetőleg gondoskodtak-e már arról, hogy a kérdéses építkezések a jelzett határidőig befejezhetőek legyenek?

E NAP

Kedd, október

Remig pk

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet.— Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenségi, bátor szavú ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által visszacserezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f

— **Adómentes községi legelő.** A közigazgatási bíróság egy most publikált ítéletben kimondotta, hogy ha a község abból a célból bérel legelőt, hogy a község marhatenyésztését előmozdítsa s e végett a bérevelt legelőt a lakosság állatainak legeltetésére adja át, a lakosoktól pedig csak annyi legelőbért szed be, amennyi a legelő hasznosbérének kifizetésére szükséges, tehát nem nyereszkezik a béreleten, kereseti adót fizetni nem tartozik. Eddig a földbérletek, tekintet nélkül a bérlőre s a célra, amelyre a kibérlés történt III. o. kereseti adó alá estek.

— **A szárnyas és aprófőszág** ára hirtelen alá szállott vármegyénkben. Az etédi orsz. vásáron pl. 1 felnőtt kost 2 K-ért, 1 drb 8 hetes malacot 1 K 20 fillérért, 1 tyukot 60 fillérért lehetett vásárolni.

Közigazdaság.

Udvarhelyvármegyei Méhészegyesület Elnökségétől.

Sz.: 289—1912.

Felhívás

az ingyenes eperfák kiosztása tárgyában.

A földmivelésügyi m. kir. miniszter a selyemtermelés emelése céljából kiküldött meghatalmazottja, a szekszárdi selyemtermelés felügyelőjétől f. hó 21-en 11,046 szám alatt vett leirat szerint a méhészegyesület tagjai és a vármegyei községek, valamint a lelkesek, tanítók, jegyzők és kispapok a jövő évben is teljesen díjtalanul nyerhetnek 2—3 éves magáyi eperfa csemetét és 5—6 éves kiültetésre alkalmas eperfát, ha szükségletüket f. évi dec. hó 1-ig hozzánk bejelentik. Felkérjük tehát az érdekelteket, hogy elhatározásukról — az elültetendő mennyiség és a fák korának megjelölésével — a fenthatárnapig minket egyszerű lev.-lapon értesítsenek, hogy a fák megküldése iránt a kedvezményt nyújtó hatósághoz felterjesztést tehessünk.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a 2—3 éves csemeték eleven sövény telepítésére, míg az 5—6 éves fák — koronába nevelve — kiültetésre alkalmasak és hogy a kért csemeték vasuti szállítása nem terheli a kérényezőket, — a fáknek a vasuti állomási ról az értesítés vétele után való azonnali elszállítása és elültetése kötelező.

Székelyudvarhely, 1912. szept. 25-én.

Gál Imre Lányi Imre
egyl. titkár. egyl. elnök.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőknel töltendő bevételeinek és megrendeléseinek a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. újságot felemlítendő szíveskedjék.

Czell Frigyes

boriermelők és bornagykereskedők **Medgyes.** Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronaért eladó. Cim: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerénvárm.) Florián-u. 6. sz.

Eladó vagy kiadó

belsőség. Székelyudvarhelyt Solymossy-utca 27 sz. a. 212 négyszögöl területű belsőség, melyen most épült 2 szoba, konyha, 2 kamra, üveges veranda, sütőház, fatartó, sertésöl és igen szép kert van, örök áron eladó vagy többévre azonnal bére vehető **Lukács Ferenc** tulajdonostól ugyanott.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan-szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Eladó olesón egy szép és jó Danielféle cserépkályha. Hol? Megmondja a lap kiadóhivatala.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wixnek vitriol nélküli gyártása is. **St. Fernolendt Wien III.** cs. és kir. udvari szállító **80 éves gyári tennállás**

A könyvpiac szenzációja!
Két hét alatt **45.000** példány fogyott el
A Háztartás könyvtára
Kipróbált receptek.

- Szerkeszti: **KKrthy Emilné.**
 - 1. Hus- és bőjtű levelek
 - 2. Leves való tesztlék és mellékletek
 - 3. Különféle előételek
 - 4. Tojás-ételek
 - 5. Marha, borjú és sertés-hus ételek
 - 6. Szárnyasok és szárnyas vadak
 - 7. Nyúl, őz- és egyéb vadhusok
 - 8. Halak elkészítése
 - 9. Különféle főzelekek
 - 10. Gyúrott és kifőtt tesztlék
 - 11. Élesztős tesztlék és rétesfélék
 - 12. Torták könyve
 - 13. Sós és édes mártások
 - 14. Édességek és cukorkák
 - 15. Apró sütemények
 - 16. Különféle italok
 - 17. Józsi kenyerésütés
 - 18. Fagyaltok kocsonyák, krémek
 - 19. Gyümölcs-befőzés
 - 20. Zöldség, uborka stb. eltartása.
- Egy-egy kötet ára csak 20 fillér.
Megrendelésnél elegendő a számok

közlése. Egyes kötetek megrendelésnél 5 fillér portóra küldendő. Mind a 20 kötet ára bérmentve 4 korona Székküldés csakis a pénz előleges beküldése ellenében.
„HÁZTARTÁS” kiadóhivatala, Bpest, Eötvös-u. 36.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel közöl a **BUDAPESTI BAZAR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatóványszámot küld a **BUDAPESTI BAZAR** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: **Palmay József.** Ara füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: **Betegh Pál** könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

VASÁRNAPVADI ÚJSÁG
Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a **Vasárnapi Újság** díszes karácsonyi albumát
Műveltségügyi kiadású mindenkié közt a vasárnapi Újság kiadóhivatala, Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egerm-u. 4. sz.

SZÉKELY-UDVARHELY tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely legelterjedtebb közlönye. Megjelentik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Endre Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevegőpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levélkártyák, vász- 20-féle helybeli felvétel, levélpapírosok stb. **Képes levelezőlapok** Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ES KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETEGH PÁL** **KÖNYV-, ZENEMŰ- ES PAPIRKERESKEDÉS**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT** mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá **könyvkötészetét** honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélíró tollak, rondollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, színes esmaszó-ironok, notes-ironok, esavironok (crayonok), zsebironok, esavironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, színes kreták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bejegyzőfestek, tus, mézga, folttiszó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Danglelő-sipok és cimák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzök, vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szeglek, képesok stb.